

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitní věd

Teze Diplomové práce

Hospodářské důsledky organizovaného zločinu

Mgr. Dominika Štěrbová

© 2015 ČZU v Praze

SOUHRN

Diplomová práce na téma „Hospodářské důsledky organizovaného zločinu“ se věnuje problematice, která souvisí s jednotlivými druhy organizovaného zločinu, tj. praní špinavých peněz, korupce, hospodářská kriminalita, daňové podvody a výroba, pašování a distribuce drog a dalšími. Teoretická část se zabývá samotným pojmem organizovaný zločin, jeho projevy ve vztahu k české a evropské právní úpravě a analýzou vybraných druhů organizovaného zločinu. V praktické části se autorka zaměřuje na popis právní úpravy „de lege lata“ a současně poukazuje na úvahu této problematiky „de lege ferenda“. Dále je provedena analýza stanovených druhů organizovaného zločinu za roky 2011 – 2013. Závěrem jsou formulována doporučení pro právní úpravu u vedení statistických údajů k organizovanému zločinu.

Klíčová slova: Organizovaný zločin, hospodářské důsledky, příčiny, projevy, Policie ČR, korupční jednání, výnos, trestní jednání.

1 ÚVOD

Organizovaná kriminalita nebo-li organizovaný zločin představuje druh skupinově koordinovaného trestné činnosti, která je páchána zločineckými skupinami s vícestupňovou vertikální organizační strukturou s cílem dosažení maximálního zisku při minimálních nákladech, podmanění, ovládnutí a manipulace. Podíváme-li se na ekonomické dopady organizovaného zločinu, můžeme toto rozřadit na přímé, tj. ty, které jsou získávány a nepřímé. Peněžní prostředky jsou přímo úměrné potenciálnímu množství úplatků. Tam, kde ohrožují organizované zločinecké skupiny ve velkém fungování státu, je důležitá analýza přímých dopadů tohoto jednání. Oproti tomu nepřímé dopady lze obtížně identifikovat. U tohoto fenoménu existuje velmi málo studií, které by se zabývaly kvantifikací ekonomických dopadů organizovaného zločinu s výjimkou studie Paola Pinottiho.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem diplomové práce je analyzovat současný stav této problematiky z pohledu ekonomického. Vztah práva a organizovaného zločinu bude zkoumán z hlediska funkcí práva, právních příčin organizovaného zločinu a nalezení styčných bodů, kdy právo může relativně účinně eliminovat organizovaný zločin. Dílčí cíle diplomové práce jsou: komparace práva, které vydává stát, jednotlivým uplatňováním versus organizované kriminální subjekty, které parazitují ve společnosti; vytvořit celistvý přehled problematiky; boj s organizovanou

kriminalitou. Práce je rozdělena do 8 kapitol, které tvoří komplexní celek. V jednotlivých kapitolách budu soustřeďovat pozornost na zhodnocení projevů organizovaného zločinu, analýzu vybraných druhů organizovaného zločinu, stávající trestně-právní úpravy a hospodářských důsledků organizovaného zločinu. Metodika diplomové práce je založena na studiu a analýze odborných zdrojů. Zdrojem je odborná literatura, legislativa a další příslušné související dokumenty. Praktická část práce je zaměřena na vypracování analýzy hospodářských důsledků organizovaného zločinu. Na základě syntézy teoretických poznatků a výsledků praktické části diplomové práce budou formulovány závěry diplomové práce.

3 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A NÁVRH ŘEŠENÍ

Způsobená a odcizená škoda v jednotlivých letech 2011 – 2013 prudce klesala i strmě stoupala. Můžeme dále sledovat i vzestupný trend u organizované kriminality z počtu 147 trestných činů v roce 2011 na počet 242 trestných činů v roce 2013. U těchto statistických údajů z provedené analýzy můžeme sledovat pouze v rámci hospodářských důsledků vyčíslení konkrétních trestných činů nikoli další jevy a aspekty do tohoto vstupující. Samotný vzestupný trend vývoje organizované kriminality není nutné vztahovat pouze k nárůstu počtu spáchaných trestných činů, lze jej vysvětlit také jako zkvalitnění činnosti orgánů činných v trestním řízení v oblasti odhalování a objasňování trestné činnosti, což je ostatně často diskutovaným kriminologickým problémem.

Při hodnocení statisticky zaznamenané organizované kriminality v období let 2011-2013 jsem dospěla k závěru, že došlo k přesunu v druhu páčání konkrétní trestné činnosti, kdy se s určitými odchylkami postupně snižoval počet spáchaných krádeží a jejich pachatelů způsobených škod oproti více sofistikované trestné činnosti. Tak například trestný čin podvodu (dle § 209 tr. zákoníku) byl spáchán (ve vztahu k § 129 tr. zákoníku) k roku 2011 ve 13 případech v jejich rámci byla způsobena škoda ve výši 47 303 800,00 Kč. K následujícímu roku byl ten samý trestný čin spáchán ve 26 případech, avšak celková způsobená škoda se snížila na 12 953 400,00 Kč. V posledním sledovaném roce, tj. roce 2013 však došlo ke skokovému nárůstu, kdy bylo zaznamenáno 69 případů s celkovou škodou 64 027 500,00 Kč. Obdobný posun jsem zaznamenala při analýze vývoje páčání trestného činu úvěrový podvod (dle § 211 tr. zákoníku), když v roce 2011 bylo zjištěno 9 případů jimiž byla způsobena celková škoda ve výši 15 818 800,00 Kč. Roku 2012 byl zjištěn pouze 1 případ úvěrového podvodu se škodou 300 000,00 Kč. Poslední sledovaný rok, tj. rok 2013 pak bylo

zaznamenáno spáchání 18 případů téhož trestného činu s celkovou zjištěnou škodou ve výši 77 066 700,00 Kč.

Při analýze jednotlivých trestných činů zjištěných a statisticky zdokumentovaných Policií České republiky jsem však narazila na obtíže v interpretaci, či spíše ve shromažďování a následné evidenci jednotlivých dat. V tab. č. 1: Přehled jednotlivých trestných činů v letech 2011 – 2013, která představuje policejní evidenci organizované trestné činnosti spáchané v předmětném časovém údobí a současně je podstatou mé analytické práce, uvádí statističtí pracovníci, že v roce 2011 byl zjištěn 1 případ spáchání trestného činu dotačního podvodu (dle § 212 tr. zákoníku). O rok později již bylo zdokumentováno 10 případů spáchání téhož trestného činu. V žádném ze sledovaných roků však nebyla vyčíslena škoda, která vznikla, nebo nejméně mohla vzniknout, v souvislosti se spácháním předmětného trestného činu, přestože již objekt, coby obligatorní znak skutkové podstaty předmětného trestného činu, představuje zájem společnosti na ochranu majetku, tedy hodnotu majetkové povahy a tedy vyčíslitelnou penězi.

Návrhy de lege ferenda

Za prvé mám za to, že problematika organizovaného zločinu je natolik závažná a složitá, že by zasloužila samostatnou legislativní úpravu a to nejenom v otázkách výčtu skutkových podstat trestných činů, jakož i prostředků boje proti takovéto trestné činnosti, ale také zvláštní sankce. Tím samozřejmě nejsou dotčena řízení ve věcech “běžných” organizovaných skupin, jež zákon výslovně nedefinuje, uvádí jej ale jako znak kvalifikované skutkové podstaty určitých trestných činů. Jedná se ale o věc soudní praxe a tyto se liší nejméně hierarchičností vztahů v takové skupině, která je organizované zločinecké skupině vlastní již dle definiční normy uvedené v § 129 tr. zákoníku.

Prvním zásadním by mělo být striktní vymezení organizovaného zločinu, které bude doplněno specifickými sankcemi a prostředky proti tomuto. V tomto kontextu mne zaujalo vymezení obligatorních a fakultativních znaků organizované trestné činnosti stanovené provedené na úrovni EU Skupinou odborníků pro kriminologické a trestněprávní aspekty práva ve vztahu k organizované trestné činnosti (PC-S-CO) a uměla bych si představit obdobnou, avšak modifikovanou, úpravu v podmínkách právního řádu ČR. Například v oblasti boje proti terorismu, jenž se stal fenoménem posledních dní, nezhlédávám jako nutný průvodní znak dosažení zisku či jiné výhody, jako jej vyžaduje evropská úprava.

Současně mám ale také za to, že v tomto případě nemusí být naplněn ani znak soustavnosti, jak jej vyžaduje právní řád České republiky.

Trestní sazba jednotlivých trestných činů by měly být daleko vyšší než stávající a peněžní trest by měl být x násobně vyšší a to vzhledem k výnosům, které jsou s tímto jednáním spojeny. Efektivní aplikace operativně pátracích prostředků a jejich konkrétní právní úprava by měla být v konkrétních dokumentech, neboť se nikde nesetkáváme s tímto. Dalším z návrhu je možnost využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu bez předchozího souhlasu, případně s tím, že souhlas bude možné získat zpětně do 36 hodin.

4 ZÁVĚR

Investory nezajímá pouze negativní vliv korupce a hospodářské kriminality na hospodářský růst, ale i úroveň a funkce právního systému státu s důrazem na ochranu vlastnictví. Nedostatečná legislativa, zejména špatné fungování soudů, vážně ohrožuje soukromý majetek, který tak může být v krajních případech i zcela znehodnocen nebo ukraden. Z tohoto důvodu se tento faktor odráží v zájmu investor a tím i v objemech jejich investic. Experti uvádějí, že v roce 2013 mělo 39 % organizovaných skupin plně rozvinutou strukturu, na jejímž vrcholu je nejvyšší vedení řídicí střední články řízení a nejnižší vrstvu tvoří řadoví členové a 61 % skupin bylo s neúplně rozvinutou strukturou. Dále můžeme organizovanou skupinu členit na kmenové členy a externisty, kteří zajišťují zejména přepravu osob a materiálů, ubytování, udávání padělků, zasílání zásilek, pašování drog, ukrývání výnosů, krytí skupiny, nasazení nelegálních odposlechů atd. Poměr těchto osob je 50 : 50. Externisté jsou též i formální majitelé účtů, kteří působí jako „bílé koně“ a zakládají fiktivní společnosti, nebo předstírají účast na výběrových řízeních. Podíváme-li se na možný podíl žen, které se účastní organizovaného zločinu v roce 2013, dojdeme k číslu 13 %, což je méně než v roce 2012. Ženy jsou řadové členky, které působí jako zprostředkovatelky, kurýrky kradených vozidel, finančních prostředků, omamných a psychotropních látek. Při ekonomické kriminalitě se podílejí na korupci, pojišťovacích podvodech, vedou fiktivní společnosti. Dále organizují prostituci, kuplířství a obchodování s lidmi. Poměr cizinců a Čechů v organizovaných skupinách byl v letech 1993 – 2012 téměř stejný, avšak v roce 2013 došlo k výraznému oslabení podílu cizinců (37 %) a Čechů (63 %).

5 SEZNAM ZDROJŮ

1. CEJP, M. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha : IKSP, 2004. ISBN : 80-7338-027-7.
2. DICKIE, J. *Cosa Nostra: A History of the Sicilian Mafia*. Hachette UK, 2007.
3. FIJNAUT, C., PAOLI, L. *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Springer Science & Business Media, 2007. ISBN : 9781402027659.
4. PIETSCHMANN, T., WALKER, J. *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu*. Praha : IKSP, 2013. ISBN : 978-80-7338-132-5.
5. SIEGEL, D., BUNT, H. *Global Organized Crime: Trends and Developments*. Springer Science & Business Media, 2003. ISBN : 9781402018084.
6. SMOLÍK, J, a kol. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2007. ISBN : 978-80-210-4438-8.